

EU-Moldova Civil Society Platform		Platforma societății civile UE-Moldova
--------------------------------------	---	---

Reuniunea a doua a Platformei Societății Civile UE-Moldova, Chișinău, 22 mai 2017

DECLARAȚIE COMUNĂ

Platforma societății civile UE-Moldova (PSC) este una din instituțiile create în cadrul Acordului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova (în continuare Acordul de Asociere). PSC permite organizațiilor societății civile atât din Moldova cât și UE să monitorizeze procesul de implementare și să ofere recomandări relevante autorităților.

A doua reuniune a Platformei a avut loc la 22 mai 2017 la Chișinău, în paralel cu ședința Comitetului Parlamentar de Asociere UE-Republica Moldova. Membrii Platformei au discutat situația cu privire la implementarea Acordului de Asociere, au pus în dezbatere și au adoptat câteva rapoarte privind impactul Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Atotcuprinzător (DCFTA) asupra dezvoltării economice a Republicii Moldova.

În ceea ce privește **implementarea Acordului de Asociere**, membrii Platformei Societății Civile:

1. Iau notă de rapoartele privind Guvernului Republicii Moldova¹ și Comisiei Europene², precum și de evaluările alternative independente³ privind implementarea AA.
2. Remarcă **Declarația comună ca urmare a celei de a treia reuniuni a Consiliului de Asociere Uniunea Europeană - Republica Moldova**⁴, prin care a fost reiterată importanța menținerii angajamentelor asumate de către Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere/DCFTA, necesitatea asigurării implementării acestora într-un mod corect și

¹http://www.mfa.gov.md/img/docs/Raport-privind-implementarea-AA-2014_2016.pdf.

² https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_implementation_report_on_the_republic_of_moldova_2017_03_10_final.pdf.

³<http://ipre.md/2017/03/24/5175/?lang=en>

⁴<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/31-statement-eu-moldova/>

practic, precum și a continuării proceselor de reformă conform recomandărilor partenerilor internaționali și în consultare cu societatea civilă;

3. Salută **susținerea continuă oferită de UE** în implementarea AA/DCFTA și a prevederilor aferente acestora, precum și realizarea reformelor asumate, având ca scop îmbunătățirea rezistenței Republicii Moldova la provocările interne și externe. Din această perspectivă, este esențial ca UE să continue aplicarea condiționalității specifice în funcție de progresul reformelor în domeniul statului de drept și a respectării principiilor de bază ale democrației atunci, când oferă asistență financiară Republicii Moldova.
4. Specifică faptul că de la prima reuniune a Platformei, autoritățile Republicii Moldova au întreprins **măsuri legislative importante** în mai multe domenii prevăzute de AA. Cu toate acestea, o serie de reforme au fost implementate fie cu întârziere, fie parțial, astfel înregistrându-se progrese limitate în principalele domenii de reformă, cum ar fi: un sistem judiciar independent și responsabil; combaterea corupției sistemice transpartinice la toate nivelurile; eliminarea politizării instituțiilor de stat; asigurarea transparenței, responsabilității, rezilienței și a bunei guvernări inclusiv în gestionarea finanțelor publice; creșterea competitivității produselor moldovenești, promovarea politicilor active pe piața forței de muncă pentru a asigura locuri de muncă productive și decente pentru toți, cât și în aspectele legate de schimbarea sistemului electoral.
5. Subliniază că orice inițiativă de reformare a sistemului electoral în Republica Moldova, trebuie să se conformeze principiilor de bază ale democrației, supremației legii, precum și **Recomandărilor Comisiei de la Veneția** și a Codului de bune practici în materie electorală.
6. Solicită Parlamentului Republicii Moldova să modifice cadrul legal în strictă conformitate cu **Hotărârea nr. 34 din 13.12.2016 a Curții Constituționale⁵ privind confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova**, cu indicarea anumitor deficiențe în organizarea alegerilor și publicarea, pentru prima dată, a 6 Adrese înaintate Parlamentului cu privire la: (i) perfecționarea legislației cu referire la examinarea contestațiilor ce țin de organizarea și desfășurarea alegerilor; (ii) modificarea mecanismului de votare în străinătate, precum și introducerea unor criterii suplimentare de calculare a numărului necesar de buletine de vot, de distribuire geografică a acestora peste hotare, inclusiv asigurarea secțiilor de votare cu o cantitate de buletine de vot de rezervă; (iii) incriminarea coruperii alegătorilor pe durata campaniei și în timpul alegerilor

⁵<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=368347>

- prezidențiale; (iv) adoptarea unui sistem care să permită sancționarea promptă și imediată, inclusiv prin proceduri penale, a oricărei tentative de implicare a organizațiilor religioase în campaniile electorale; (v) instituirea unor instrumente eficiente, care să permită autorităților competente aplicarea unor sancțiuni cu executare imediată și disuasivă (cum ar fi suspendarea dreptului de emisie pentru întreaga perioadă a campaniei electorale) față de instituțiile media care încalcă obligația de imparțialitate pe perioada electorală.
7. Solicită autorităților moldovenești să asigure implementarea unui mecanism eficient de control parlamentar cu participarea societății civile, având ca scop aplicarea principalelor legi și implementarea eficientă a reformelor adoptate.
 8. Recomandă autorităților Republicii Moldova să revizuiască legislația privind finanțarea partidelor politice, pentru a evita aplicarea incompletă sau nesatisfăcătoare a restricțiilor legate de sursele de finanțare, în special prin: (i) reducerea semnificativă a limitelor maxime de finanțare a partidelor politice sub formă de donații din partea persoanelor fizice și juridice; (ii) interzicerea finanțării partidelor politice de către persoane fizice sau juridice care au beneficiat de contracte de achiziții publice; (iii) includerea obligației ca donatorii partidelor să indice originea fondurilor, inclusiv a cerinței, ca mijloacele oferite să aparțină personal donatorului (să nu fie acceptate fonduri împrumutate sau obținute în alte moduri); (iv) asigurarea unui control eficient asupra bunurilor partidelor politice, verificarea periodică a activelor utilizate de partidele politice în timpul și în afara campaniilor electorale; (v) revizuirea mecanismului de finanțare a partidelor politice din bugetul de stat, elucidând statutul blocurilor electorale și al candidaților independenți în calitate de beneficiari ai fondurilor de sprijin pentru activitate politică de la bugetul de stat.
 9. Salută adoptarea Strategiei privind **reforma administrației publice pentru anii 2016-2020** și a Planului de acțiuni în vederea implementării acesteia. Solicită Guvernului Republicii Moldova să asigure un proces transparent de realizare a noii strategii privind reforma administrației publice. Prin urmare, trebuie adoptată o abordare integrată față de reforma administrației publice centrale, reforma administrației publice locale și reforma administrativ-teritorială, dat fiind faptul că toate trei au drept scop optimizarea și creșterea eficienței autorităților publice, interacțiunea mai rapidă și mai eficientă cu cetățenii și cu antreprenorii, precum și apropierea autorităților de cetățeni prin intermediul serviciilor oferite.

10. Solicită autorităților Republicii Moldova să asigure, ca prim pas, **de-politizarea și independența organelor de reglementare și de aplicare a legii**, creând condiții ca numirea în funcțiile de conducere ale autorităților respective să fie efectuată printr-un proces de selectare transparentă, independentă și bazată pe meritocrație.
11. Își exprimă îngrijorarea față de tentativele autorităților Republicii Moldova de a **adopta rapid legi cu impact major, cu încălcarea evidentă a regulilor și a normelor de transparență**. Membrii PSC au remarcat, în special, încercările Parlamentului Republicii Moldova de a promova un proiect de lege privind liberalizarea capitalului și amnistia fiscală, la care ulterior a renunțat ca urmare a presiunii publice din partea organizațiilor societății civile și recomandărilor partenerilor de dezvoltare. Alte exemple, printre altele, sunt actuala inițiativă legislativă de modificare a sistemului electoral și promovarea reformei sistemului de pensii.
12. Constată că recente **modificări legislative la Codul Audiovizualului** (prin care este limitat numărul de instituții mass-media per proprietar) vor avea un impact nesemnificativ asupra reducerii concentrării reale a mass-media. Membrii PSC subliniază necesitatea ca autoritățile Republicii Moldova: (i) să se asigure că prevederile legale privind datele cu caracter personal nu sunt utilizate în mod abuziv pentru a limita accesul publicului larg la informații relevante și pentru a submina investigațiile mass-media independente și (ii) să coopereze cu participanții forumului mass-media pentru a discuta despre modalitățile eficiente de implementare a Foi de parcurs pentru dezvoltarea mass-media în Republica Moldova⁶. Solicită autorităților Republicii Moldova să elaboreze, în strânsă cooperare cu organizațiile societății civile din Republica Moldova, și să adopte o Strategie de dezvoltare a mass-media în Republica Moldova pentru anii 2017-2020.
13. Subliniază necesitatea de a avea o **Autoritate Națională de Integritate funcțională, în cel mai scurt timp posibil și fără întârzieri nejustificate**, asigurând selectarea transparentă și în bază de merit a conducerii ANI, precum și alocarea tuturor resurselor financiare, materiale și logistice necesare pentru ca instituția respectivă să fie pe deplin

⁶ Foaia de parcurs pentru dezvoltarea mass-mediei în Republica Moldova a fost elaborată și adoptată la prima ediție a Forumului mass-media din Republica Moldova (27-28 octombrie 2015), și completată la cea de-a doua ediție (2-3 decembrie 2016), la care au participat peste 240 de experți, lideri de opinie, manageri, editori, jurnaliști de la diferite instituții mass-media din țară. După cea de-a doua ediție a Forumului mass-media, care a avut loc pe 2-3 decembrie 2016, documentul a fost transmis autorităților/instituțiilor de stat competente, cu recomandarea de a o examina și de a implementa acțiunile necesare. <http://mediaforum.md/upload/roadmap-for-media-development-in-rm-engpdf-58aaf12fa9a84.pdf>.

operațională, independentă și eficientă. Este strict necesar ca autoritățile să respecte termenul legal și angajamentele asumate față de UE, iar până la sfârșitul anului 2017, trebuie să asigure: (i) selectarea inspectorilor de integritate în mod transparent și echitabil; (ii) funcționalitatea deplină a sistemului e-integritate pentru depunerea și verificarea electronică a declarațiilor de avere și de interese.

14. Exprimă îngrijorarea față de **rezultatele modeste obținute în lupta împotriva corupției sistemice**. Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în anul 2016 o lege importantă pentru combaterea corupției. Cu toate acestea, legea respectivă nu este suficientă pentru a asigura urmărirea penală eficientă a actelor de corupție în Republica Moldova. Recomandăm ca Republica Moldova să sporească finanțarea Procuraturii Anticorupție și să își intensifice eforturile de eradicare a corupției la nivel înalt, în primul rând, din cadrul autorităților de drept și ale sistemului judiciar. De asemenea, este indispensabilă asigurarea unui proces de selectare transparentă, obiectivă și bazată pe merite a membrilor CSP (Consiliul Superior al Procurorilor) din partea societății civile. Consolidarea funcțiilor inspecției procurorilor drept o instituție responsabilă de controlul activității procurorilor.
15. Solicită ca selectarea conducerii procuraturii să fie **efectuată pe bază de merit și în mod transparent**. De asemenea, este necesară modificarea legislației pentru a exclude din competența Procuraturii Anticorupție a cazurilor de corupție mică. În același timp, menționăm că instituția are nevoie de un nivel adecvat de personal.
16. Subliniază lipsa de **transparență în sectorul justiției** și depersonalizarea abuzivă a datelor din hotărârile judecătorești. La începutul anului 2017, pe site-urile web ale instanțelor de judecată (cu excepția Curții Supreme de Justiție) s-a exclus posibilitatea de a găsi hotărâri de judecată după numele părților implicate în proces. Toate aceste tendințe ridică un șir de întrebări, având în vedere că în ultimul timp tot mai multe cauze penale sunt inițiate împotriva oficialilor și a funcționarilor publici, care trezesc un interes sporit din partea societății, iar accesul limitat la informații nu face decât să complice monitorizarea acestora. Potrivit legislației în vigoare, toate hotărârile de judecată sunt publice. Membrii PSC recomandă publicarea tuturor hotărârilor judecătorești, până la adoptarea unor noi prevederi care să respecte echilibrul dintre interesul public, datele personale și viața personală.
17. Cheamă autoritățile Republicii Moldova să asigure implementarea acțiunilor neimplementate din **Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru**

anii 2011-2014 și să asigure adoptarea și implementarea în timp util a unui nou PNADO pentru anii 2017-2020. Promovarea introducerii unui mecanism de control parlamentar pentru executarea hotărârilor CtEDO pronunțate împotriva Republicii Moldova.

18. Sunt îngrijorați de lipsa de progrese în asigurarea unui **sistem judiciar independent și responsabil**. În primul rând, modul de selectare și promovare a judecătorilor a generat îngrijorări în ultimii trei ani, ca urmare a ignorării procedurilor, a abordărilor selective și a problemelor legate de integritatea candidaților. În al doilea rând, problemele cu referire la lipsa de transparență și procesul decizional inadecvat în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), care au alertat societatea. În al treilea rând, se atestă tendințe îngrijorătoare referitoare la intentarea de dosare penale împotriva unor judecători incozi și transparența redusă a instanțelor de judecată. Cazurile de urmărire penală nefondate împotriva judecătorilor, constituie acte grave de intimidare, cu posibile consecințe profunde pentru independența sistemului judiciar din Republica Moldova pentru anii următori. Ședințele cu ușile închise în cauzele de mare rezonanță au creat un precedent periculos, iar condițiile pentru o justiție selectivă poate reduce semnificativ nivelul de responsabilitate al sistemului judiciar. În cele din urmă, lipsa reformelor în sistemul judiciar va submina toate celelalte reforme, în special cele din domeniul economic și anticorupție.
19. Atrag atenția autorităților Republicii Moldova de a : (i) modifica Legii nr. 178 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor pentru asigurarea responsabilității Inspecției Judiciare în investigarea și prezentarea cazului disciplinar, (ii) abroga modificările la Legea nr. 122 din 2 iunie 2016, care au limitat libertatea judecătorilor de a decide privind declararea ședințelor închise, (iii) indica motivele întemeiate pentru fiecare decizie privind cariera judecătorilor în cazul când CSM ignoră punctajul acordat de către Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor și/sau în cazul, în care acuzațiile de lipsă de integritate și alte probleme de incompatibilitate au fost abordate fie în investigațiile media credibile, fie care au fost exprimate prin refuzul Președintelui de a numi în funcție un anumit candidat; (iv) renunța la practicile de adoptare a deciziilor cu ușile închise de către CSM, cu excepția cazurilor când circumstanțele justifică acest lucru.
20. Își exprimă îngrijorarea față de procesul de reformare a structurii Guvernului și a instituțiilor subordonate și anume o posibilă **fuziune a Ministerului Mediului cu Ministerul Agriculturii**, domenii care sunt în conflict de interese în ce privește gestionarea substanțelor chimice, a deșeurilor provenite din sectorul zootehnic, protecția și exploatarea

resurselor acvatice și terestre, a apei și a solului etc. Pentru a înregistra progrese și a realiza reforma sectorială, atât de mult așteptată și discutată, precum și pentru a aplica dispozițiile din Acordul de Asociere, este necesar ca Ministerul Mediului să devină o instituție solidă, condusă de un ministru care pledează pentru îmbunătățirea situației mediului înconjurător și nu permite exploatarea iresponsabilă a resurselor naturale cu scopul de a obține beneficii pe termen scurt, fără vreo perspectivă de viitor pentru cetățenii Republicii Moldova.

21. Încurajează Guvernul Republicii Moldova să **coopereze mai strâns cu partenerii sociali**, în scopul dezvoltării unei politici comprehensive de reducere semnificativă a economiei informale prin intervenții eficiente, astfel încât salariații și angajatorii să fie motivați să-și formalizeze relațiile de muncă, la introducerea sancțiunilor pentru angajatorii care practică munca informală, la consolidarea capacității Inspectoratului Național al Muncii. Subliniază necesitatea stabilirii salariului minim pe economie prin negociere cu partenerii sociali, în baza normelor prescrise de Carta Socială Europeană revizuită.
22. Solicită autorităților să **creze mecanisme financiare adiționale** pentru întreprinderile mici și mijlocii și/sau să dezvolte produse și oportunități de finanțare în afara sistemului bancar, reducându-se astfel impactul negativ al crizei bancare asupra mediului de afaceri.
23. Cer autorităților să **excludă tratamentul preferențial** față de unele întreprinderi în dependență de capitalul, statutul acestora sau în baza altor criterii.
24. Subliniază importanța **modernizării și interconectării infrastructurii** (transport, energie, utilități, TIC) și **comunicării** (de exemplu, roaming) în Republica Moldova pentru a atinge standarde de calitate similare celor din Uniunea Europeană. Cetățenii Republicii Moldova trebuie să simtă efectele pozitive ale măsurilor adoptate în contextul integrării europene a țării, care ar trebui să se reflecte prin calitatea și accesibilitatea serviciilor esențiale printr-o infrastructură adecvată.
25. Deși a fost atins un anumit progres în ceea ce privește **cooperarea cu Societatea Civilă** prin adoptarea modificărilor legislative legate de mecanismul de desemnare procentuală, membrii Platformei se declară îngrijorați de anumite tendințe în ceea ce privește interacțiunea autorităților cu reprezentanții societății civile. În acest sens, membrii Platformei, reafirmă faptul că într-o societate bazată pe supremația legii, organizațiile societății civile au un rol important în sporirea transparenței și responsabilizării instituțiilor publice. Este foarte important ca toate organizațiile societății civile și cele de media să se ghideze în activitatea lor de principiile transparenței, corectitudinii, profesionalismului și a

eticii profesionale. Membrii Platformei atrag atenția opiniei publice și a partenerilor de dezvoltare să monitorizeze cu atenție, să prevină și să condamne orice tentativă de a limita libera asociere, libera exprimare în Republica Moldova. Solicităm autorităților Republicii Moldova să poarte un dialog deschis, non-discriminator și onest pe subiecte de interes public, implicând reprezentanți ai tuturor mass media și ai organizațiilor societății civile, indiferent de opinia și poziția acestora.

În ceea ce privește **implementarea ALSAC și alte aspecte aferente de natură economică**, membrii PSC:

26. Recunosc **impactul ALSAC asupra condițiilor comerciale ale Republicii Moldova**, în special asupra exporturilor de produse agricole, care (cu o pondere de 63% din exporturile către țările UE) au crescut anual cu 25%. Autoritățile Republicii Moldova trebuie să accelereze ritmul reformelor pentru a se bucura pe deplin de beneficiile ALSAC.
27. Recunosc că **în cadrul acordului dintre Republica Moldova și FMI au fost realizate reforme considerabile în sectorul financiar**. Cu toate acestea, persistă provocări, în special în ceea ce privește proprietatea asupra băncilor, lipsa unor potențiali investitori credibili în acest sector, competitivitatea în scădere a sectorului bancar, creșterea împrumuturilor neperformante în portofoliul general de credite și cadrul neclar cu privire la rezoluția băncilor aflate în criză.
28. Încurajează măsurile pozitive întreprinse în anul 2016 de către autoritățile Republicii Moldova în ceea ce privește: adoptarea Legii cu privire la energia electrică și a Legii cu privire la gazele naturale, care transpun prevederi relevante din cel de-al treilea pachet energetic, revizuirea tarifelor la energia electrică. Membrii Platformei recunosc rolul activ al Comunității Energetice și al partenerilor de dezvoltare în sprijinirea acestui proces și solicită autorităților Republicii Moldova să asigure independența și transparența deplină a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în deciziile pe care le ia și să accelereze implementarea proiectelor de interconectare pentru a asigura mai multă independență energetică pentru Republica Moldova.
29. Salută mult așteptata adoptare a legilor ce transpun cel de-al treilea pachet energetic al UE în domeniul energiei electrice și gazelor naturale, în conformitate cu angajamentele Republicii Moldova în cadrul Tratatului Comunității Energetice. Totuși, efectele reale ale noii Legi cu privire la energia electrică vor fi vizibile doar după implementarea propriu-zisă.

Reforma Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică încă întârzie, iar funcționarea independentă a acesteia reprezintă în continuare una dintre restanțele. Prin urmare, autoritățile Republicii Moldova trebuie să accelereze adoptarea noii Legi cu privire la energie în conformitate cu recomandările Secretariatului Tratatului de instituire a Comunității Energiei. Având în vedere obiectivul de finalizare a noii infrastructuri privind interconexiunea în sectorul energetic dintre Republica Moldova și România către anul 2020, Guvernul Republicii Moldova trebuie să accelereze procesul de elaborare a proiectului tehnic și să înceapă lucrările de construcție cât mai curând posibil.
